

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОЛІМПАДА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ – 2019
9 клас

Прочитайте уважно уривок повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся» і виконайте завдання.

А про вечорниці так і не споминай! Було і других дівчат відводить та аж плаче та просить: «Будьте ласкаві, сестрички, голубочки, не ходіте на теє проклятеє зборище! Та там нема ніякогісінького добра; там усе зле та лихее!...»

Отак було говорить-говорить, то, гляди, одна перестане ходити, далі друга, третя; а далі і зовсім мода перестане, щоб ходити. То й дякують добрі люди, а найбільш матері. А там опісля нечистий таки вп'ять силу озме, підцюкне й потягне низку добру до погібелі.

Тільки було наша Маруся уряди-годи збереться до подруженьки на весілля у дружечки. Та й то не буде вона у суботу бігати з ними по вулиці та горло драти, мов скажена, як усі роблять; а прийде вже у неділеньку, посидить, пообіда, а як виведуть молодих надвір танцювати, вона тут чи побула, чи не побула, мерщій додому; розібралась, роздяглась, давай піч топоти і вечерять наставляти, і вже мати за нею було ніколи не поспішитися.

Отак, раз, на клечальній неділі, була Маруся у своїй подруги у дружках на весіллі і сиділа за столом. Проти дружечок, звичайно, сиділи бояри. Старшим боярином був з города парубок, свитник Василь. Хлопець гарний, русявий, чисто підголений; чуб чепурний, уси козацькі, очі веселенькі, як зірочки; на виду рум'яний, моторний, звичайний; жупан на ньому синій і китаєва юпка, поясом з аглицької каламайки підперезаний, у тяжинових штанях, чоботи добрі, шкапові, з підковами. Як пришивали боярам до шапок квітки, то усі клали по шагу, хто-хто два, та й лакей з панського двора і той п'ять шагів положив, що усі здивувались, а Василь усе вижидав та усе в кишені довбавсь; а далі витяг капшучок, а там таки дещо бряжчало, засунув пальці, достав та й положив на викуп шапки, за квітку, цілісінький гривеник!.. Як брязнув, так усі, хто був на весіллі, так і вжахнулись, а дружки аж співати перестали. А він собі й дарма: потряс патлами та за ложку і став локшину доїдати, буцім тільки копійку дав.

От, сидячи за столом, як вже попринімали страву, давай тогді Василь дівчат розглядать, що були у дружках. Зирк! і вздрів Марусю, а вона аж у третіх сиділа, бо старшою дружкою, скільки було її не просять, ніколи не хоче: «Нехай, – каже, – другі сідають, а мені і тут добре».

Став наш Василь і сам не свій і, як там кажуть, як опарений. То був шутливий, жартовливий, на вигадки, на приклади – поперед усіх: тільки його й чули, від нього весь регіт іде; тепер же тобі хоч би півслова промовив: голову посупив, руки поклав під стіл і ні до кого нічичирк; усе тільки погляне на Марусю, тяжко здихне і пустить очі під лоб.

№	Завдання	Оцінювання	
1.	<i>Визначте тему прочитаного уривка і запишіть її одним реченням.</i> _____ _____ _____	L 0 1 2	L 0 1 2
2.	<i>Пригадайте і вкажіть, які позасюжетні елементи наявні в повісті «Маруся». Наведіть приклади з твору (2 речення).</i> _____ _____	L	L

	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4

3.	Поясніть значення виділених у тексті виразів (2 речення).	L	L
	1. _____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	2. _____	3	3
	_____	4	4

4.	До виділених слів самостійно доберіть і запишіть:	L	L
	а) синоніми:	0	0
	чуб чепурний – _____;	1	1
	хлопець моторний – _____;	2	2
	мерщій додому – _____;	3	3
	б) антоніми:	4	4
	перестане ходити – _____;	5	5
	тяжко здихне – _____;	6	6
	був жартовливий – _____.		
5.	Поясніть значення фразеологізмів.	L	L
	Битися як птах у клітці – _____.	0	0
	Десята спиця в колесі – _____.	1	1
	Згущувати фарби – _____.	2	2
	Сісти в калюжу – _____.	3	3
	Пасти задніх – _____.	4	4
		5	5
6.	Складіть і запишіть речення за схемами. Вкажіть тип кожного речення.	L	L
	1.[...], але [...].	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	2.[..., (де...), ...].	4	4
	_____	5	5
	_____	6	6
	_____	7	7
	3.[...] – [...].	8	8
	_____	0	0
	_____	1	1
	4.[...], (щоб...), (коли ...).	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4

7.	<p>На місці крапок вставте, де потрібно, пропущені літери, запишіть слова, знімаючи дужки.</p> <p>Суспільні умови в Україні в (10-40) _____ роки (XIX) _____ століття, коли творив Квітка-Основ'яненко, характеризуються активізацією (громадсько)культурного _____ життя, посиленням процесу формування національної культури й літератури, (не)зважаючи _____ на соціальне й національне гноблення. Зміцнюється ідея наблизе...я інтелігенції до народних мас. Передові сили протестують проти дикого бе...аконня і (зло)вживань _____ можновладців, проти необмеженого кріпосни.....кого гноблення та сваволі. (Олесь Гончар)</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
8.	<p>Вставте, де потрібно, пропущені розділові знаки.</p> <p>Не пішла ж і Маруся до танців а сіла собі на приспі біля хати та ті горішки що узяла у Василя усе у жмені перемина та назирцем за Василем погляда. Що ж у неї на думці того й сама не розбере. То часом стане їй весело так що зараз бігла б до матері, та й приголубилась би до неї, та вп'ять засумує, і слізюньки хусточкою обітре, і бажа батенька щоб розвів її тугу; то всміхнеться то засоромиться; і дума, щоб то й додому іти, та як розглядить, що треба побіля Василя іти, та й передума. А сього вона й сама не знала, що в неї на думці було: Коли б отой парубок прийшов та поговорив би зо мною, то неначеб мені на душі легше стало. Як же тільки подумала об сім та як засоромиться! Почервоніла, як калина закрилась рученьками і голову похилила.</p>	L 0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5	L 0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5
9.	<p>Установіть відповідність між персонажами та їх цитатними характеристиками.</p> <p>1. Маруся – _____; 2. Василь – _____; 3. Наум Дрот – _____; 4. Настя – _____; 5. Денис Деканенко – _____.</p> <p>А. «Розставив ноги, у боки узявсь, шапка висока, сірих смушків, з червоним сукняним верхом, набік йому похилилась, усами поморгує, на всіх погляда й приговорює». Б. «Ночі не поспить, усюди старається, б'ється і вже зробить і достане, чого мужикові хотілось». В. «Багата, байдужа до розваг і гуляти на свята не ходить, роботяща: добре шиє, пряде, варить і пече». Г. «Хоч маленьке свято, а він свічку у церкві поставить, гроші старцям роздасть». Ґ. «Хлопець дуже гарний, має гнучкий стан, на сільських дівчат і не дивиться. Нібито його хазяїн хоче взяти хлопця в прийми, віддати за нього свою доньку-красуню».</p>	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5
10.	<p>Випишіть із прочитаного тексту 5 прикладів різних видів художніх засобів (епітети, уособлення / персоніфікація, нестливі слова, порівняння тощо).</p>	L 0 1	L 0 1

		3	3
		3,5	3,5
		4	4
		4,5	4,5
		5	5
		Усього 100 б.	

Загальна кількість балів – _____

Члени комісії:

1. _____

2. _____